

Noter

Innholdsfortegnelse

Note 1 - Regnskapsprinsipper	2
Note 2 - Viktige regnskapsestimater og skjønnsmessige vurderinger	3
Note 3 - Segmentrapportering	4
Note 4 - Kapitaldekning	7
Note 5 - Utlån til kunder fordelt på sektor og næring	9
Note 6 - Tap på utlån og garantier	10
Note 7 - Tapsavsetning på utlån og garantier	11
Note 8 - Brutto utlån	14
Note 9 - Innskudd fra kunder fordelt på sektor og næring	16
Note 10 - Netto renteinntekter	17
Note 11 - Andre driftskostnader	18
Note 12 - Øvrige eiendeler	19
Note 13 - Annen gjeld	20
Note 14 - Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer og ansvarlig lånekapital	21
Note 15 - Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter	22
Note 16 - Likviditetsrisiko	26
Note 17 - Resultat per egenkapitalbevis	27

Note 1 - Regnskapsprinsipper

Regnskapsprinsipper

SpareBank 1 SMN avlegger kvartalsregnskapet i samsvar med børsforskrift, børsregler og International Financial Reporting Standards (IFRS), godkjent av EU, herunder IAS 34 om delårsrapportering. Kvartalsregnskapet omfatter ikke all informasjon som kreves i et fullstendig årsregnskap og bør leses i sammenheng med årsregnskapet for 2018. Konsernet har i denne kvartalsrapporten benyttet de samme regnskapsprinsipper og beregningsmetoder som i siste årsregnskap med unntak av implementering av IFRS 16, som beskrevet under.

Leieavtaler - IFRS 16

IFRS 16 Leieavtaler angir prinsipper for innregning, måling, presentasjon og opplysninger om leieavtaler for begge parter i en leieavtale, dvs. kunden (leietager) og tilbyder (utleier). Den nye standarden krever at leietaker innregner eiendeler og forpliktelser for de fleste leieavtaler, noe som er en vesentlig endring fra tidligere prinsipper. I hovedsak er det konsernets ordinære husleieavtaler som blir omfattet av IFRS 16. Diskonteringsrenten som er benyttet utgjør 2 prosent. Bruksrett presenteres i balansen under regnskapslinjen «Varige driftsmidler», mens tilhørende leieforpliktelse presenteres under regnskapslinjen «Annen gjeld».

Det vises også til note 2 i årsregnskapet for 2018 for ytterligere detaljer om implementeringen av IFRS 16. Effektene på regnskapet hittil i 2019 er angitt under. Sammenligningstall er ikke omarbeidet.

Morbank		Konsern
30.9.19	Rett til bruk eiendel (mill. kr)	30.9.19
374	Balanseført verdi 1. januar 2019	621
24	Tilgang	4
-7	Avgang	-
391	Balanseført verdi 30. september 2019	625
-	Akkumulerte avskrivninger 1. januar 2019	-
37	Avskrivninger i perioden	65
37	Akkumulerte avskrivninger 30. september 2019	65
355	Netto balanseført verdi av rett til bruk eiendel 30. september 2019	560
374	Leieforpliktelse 1. januar 2019	621
25	Nye avtaler i perioden	-
-40	Leiebetalinger i perioden - avdrag	-55
358	Leieforpliktelse 30. september 2019	566
30.9.19	Resultatregnskap	30.9.19
37	Avskrivninger	65
7	Renter	11
44	Sum	75
Effekter IFRS 16		
40	Reduksjon driftskostnader etter IAS 17	55
44	Økning kostnader etter IFRS 16	75
-3	Endringer i resultat før skatt i perioden	- 20

Note 2 - Viktige regnskapsestimer og skjønnsmessige vurderinger

Ved utarbeidelse av konsernregnskapet foretar ledelsen estimer, skjønnsmessige vurderinger og tar forutsetninger som påvirker effekten av anvendelsen av regnskapsprinsipper. Dette vil derfor påvirke regnskapsførte beløp for eiendeler, forpliktelser, inntekter og kostnader. I fjorårets årsregnskap er det redegjort nærmere for vesentlige estimer og forutsetninger i note 3 Kritiske estimer og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper.

Pensjoner

Konsernet har ikke innhentet ny pensjonsberegning per 30. september da det ikke er identifisert forhold som vesentlig endrer pensjonsforpliktelsen. For ytterligere beskrivelse av de ulike pensjonsordningene, se note 24 i årsrapporten for 2018.

Virksomhet holdt for salg

SpareBank 1 SMNs strategi er at eierskap som følge av misligholdte engasjementer i utgangspunktet skal ha kort varighet, normalt ikke lengre enn ett år. Investeringene bokføres til virkelig verdi i morbankens regnskap, og klassifiseres som holdt for salg.

Per 3. kv 19 (mill. kr)	Eiendeler	Gjeld	Inntekter	Kostnader	Virksomhetens resultat	Eierandel
Mavi XV AS konsern	41	0	3	3	0	100 %
Sum holdt for salg	41	0	3	3	0	

Oppkjøp av DeBank

5. februar 2019 kjøpte SpareBank 1 SMN 100 prosent av aksjene i DeBank AS for 40 millioner kroner. Kjøpet medførte en negativ goodwill på 31 millioner kroner som inngår som gevinst i netto resultat fra finansielle instrumenter.

Årsaken til at transaksjonen førte til en gevinst er at virkelig verdi av netto eiendeler var høyere enn kjøpesummen. Allokering av virkelig verdi knyttet til oppkjøpet fordeler seg som følger:

Eiendeler	Virkelig verdi innregnet ved oppkjøp
Utlån	207
Andre eiendeler	14
Sum eiendeler	221
Gjeld	
Innskudd fra kunder	142
Avsetninger	5
Annen gjeld	4
Sum gjeld	151
Netto identifiserbare eiendeler og gjeld	70
Goodwill ved oppkjøpet	-31
Kjøpesum	40

Note 3 - Segmentrapportering

For datterselskapene oppgis tall fra de respektive selskapsregnskapene, mens for tilknyttede og felleskontrollerte selskaper som tas inn etter egenkapitalmetoden oppgis konsernets resultatandel etter skatt samt bokført verdi av investeringen på konsernnivå.

Konsern 30. september 2019

Resultatregnskap (mill. kr)	Privat- marked	Nærings- liv	SB1 Markets	EM 1	SB 1 Finans MN	SB 1 Regnskaps- huset SMN	SB1 Gruppen	BN Bank	Øvrige/ elim	Total
Netto renteinntekter	862	757	-13	-1	231	-1	-	-	156	1.991
Renter av anvendt kapital	153	107	-	-	-	-	-	-	-260	-
Sum renteinntekter	1.015	864	-13	-1	231	-1	-	-	-104	1.991
Netto provisjons- og andre inntekter	597	148	376	418	54	391	-	-	-273	1.711
Netto avkastning på finansielle investeringer **)	0	9	89	-	-	-	264	79	744	1.185
Sum inntekter	1.612	1.021	452	418	285	390	264	79	367	4.886
Sum driftskostnader	654	307	412	410	137	309	-	-	-151	2.077
Resultat før tap	958	714	39	8	148	81	264	79	518	2.809
Tap på utlån, garantier m.v.	23	140	-	-	33	-	-	-	3	198
Resultat før skatt	936	575	39	8	115	81	264	79	516	2.612
EK avkastning *)	13,7 %	11,8 %								16,0 %
Balanse										
Utlån til kunder	116.882	40.502	-	-	8.710	-	-	-	-714	165.380
Herav solgt til Boligkreditt og Næringskreditt	-40.006	-1.408	-	-	-	-	-	-	0	-41.414
Nedskrivning utlån	-117	-756	-	-	-52	-	-	-	-5	930
Andre eiendeler	214	5.876	3.145	446	22	519	1.603	1.397	30.215	43.438
Sum eiendeler	76.974	44.214	3.145	446	8.680	519	1.603	1.397	29.496	166.475
Innskudd fra og gjeld til kunder	41.674	40.542	-	-	-	-	-	-	1.424	83.641
Annen gjeld og egenkapital	35.300	3.671	3.145	446	8.680	519	1.603	1.397	28.072	82.834
Sum egenkapital og gjeld	76.974	44.214	3.145	446	8.680	519	1.603	1.397	29.496	166.475

Konsern 30. september 2018

	Privat- marked	Nærings- liv	SB1 Markets	SB1 EM 1	SB 1 Finans MN	SB 1 Regnskaps- huset SMN	SB1 Gruppen	BN Bank	Øvrige/ elim	Total
Resultatregnskap (mill. kr)										
Netto renteinntekter	768	730	-11	2	200	-0	-	-	70	1.759
Renter av anvendt kapital	132	98	-	-	-	-	-	-	-229	-
Sum renteinntekter	900	827	-11	2	200	-0	-	-	-160	1.759
Netto provisjons- og andre inntekter	590	150	337	389	46	337	-	-	-215	1.634
Netto avkastning på finansielle investeringer **)	0	15	75	-	-	-	189	70	313	662
Sum inntekter	1.490	993	401	391	247	336	189	70	-62	4.055
Sum driftskostnader	597	278	380	385	115	280	-	-	-113	1.922
Resultat før tap	893	714	21	6	131	57	189	70	51	2.133
Tap på utlån, garantier m.v.	18	153	-	-	24	-	-	-	0	196
Resultat før skatt inkl. res. virksomhet holdt for salg	874	561	21	6	107	57	189	70	51	1.937
EK avkastning *)	13,1 %	10,8 %								13,3 %
Balanse										
Utlån til kunder	111.207	39.716	-	-	7.546	-	-	-	-644	157.825
Herav solgt til Boligkreditt og Næringskreditt	-37.796	-1.986	-	-	-	-	-	-	-	-39.782
Nedskrivning utlån	-96	-749	-	-	-44	-	-	-	-	-890
Andre eiendeler	123	2.434	3.212	314	16	384	1.469	1.216	33.015	42.184
Sum eiendeler	73.438	39.415	3.212	314	7.519	384	1.469	1.216	32.270	159.337
Innskudd fra og gjeld til kunder	39.879	37.201	-	-	-	-	-	-	450	77.529
Annen gjeld og egenkapital	33.559	1.967	3.212	314	7.519	384	1.469	1.216	32.167	81.808
Sum egenkapital og gjeld	73.438	39.167	3.212	314	7.519	384	1.469	1.216	32.618	159.337

*) Regulatorisk kapital er lagt til grunn ved beregning av anvendt kapital i Privatmarked og Næringsliv. Denne kapitalen er oppgrosset til 15,0 prosent for å være i tråd med bankens kapitalmål per 31. desember 2019

**) Spesifikasjon av netto avkastning på finansielle eiendeler (mill. kr)		30.9.19	30.9.18
Utbytte		14	6
Gevinst/(tap) på aksjer		108	144
Gevinst/(tap) på sertifikater og obligasjoner		22	-81
Gevinst/(tap) på finansielle derivater		92	192
Gevinst/(tap) på finansielle instrumenter knyttet til sikringsbokføring		-1	-5
Gevinst/(tap) på øvrige finansielle instrumenter til virkelig verdi (FVO)		10	23
Gevinst/(tap) på valuta		32	47
Gevinst/(tap) på aksjer og aksjederivater i SpareBank 1 Markets		36	52
Sum verdiendringer finansielle eiendeler		300	370
SpareBank 1 Gruppen		264	189
Gevinst Fremtind Forsikring		460	-
SpareBank 1 Boligkreditt		26	2
SpareBank 1 Næringskreditt		15	10
BN Bank		84	73
SpareBank 1 Kredittkort		13	17
SpareBank 1 Betaling		7	-9
Andre selskaper		2	4
Sum avkastning på eierinteresser		871	286
Sum		1.185	662
Virkelig verdi sikring			
Virkelig verdi-enderinger på sikringsinstrumentet		-250	-209
Virkelig verdi-enderinger på den sikrede posten henførbart til sikret risiko		249	204
Gevinster el. tap fra sikringsbokføring, netto		-1	-5

Note 4 - Kapitaldekning

SpareBank 1 SMN benytter interne målemetoder (Internal Rating Based Approach) for kredittrisiko. Bruk av IRB stiller omfattende krav til bankens organisering, kompetanse, risikomodeller og risikostyringssystemer. Fra 31. mars 2015 har banken tillatelse til å benytte Avansert IRB for de foretaksporteføljene som tidligere ble rapportert etter grunnleggende IRB-metode.

Per 30. september 2019 er kravet til bevaringsbuffer 2,5 prosent, systemrisikobuffer 3,0 prosent og den norske motsyklisk kapitalbuffer 2,0 prosent. Disse kravene er i tillegg til kravet om ren kjernekapital på 4,5 prosent, slik at samlet minstekrav til ren kjernekapital er 12,0 prosent. I tillegg har Finanstilsynet fastsatt et pilar 2-krav for SpareBank 1 SMN på 1,9 prosent. Totalt minstekrav til ren kjernekapital inklusive pilar 2-kravet er dermed 13,9 prosent.

Motsyklisk kapitalbuffer er varslet økt til 2,5 prosent fra 31. desember 2019. I tillegg er det i et høringsnotat fra Finansdepartementet av 25. juni 2019 foreslått av systemrisikobufferen skal øke til 4,5 prosent med virkning fra 31. desember 2019. Dette samtidig med bortfall av Basel-I gulvet og foreslått innføring av SMB-rabatt. Hvis dette blir innført med virkning fra 31. desember 2019 vil totalt minstekrav til ren kjernekapital inklusive pilar 2-kravet være 15,9 prosent.

Motsyklisk kapitalbuffer beregnes på differensierte satser. For engasjementer i andre land benyttes den motsyklisk kapitalbuffertsatsen som er fastsatt av myndighetene i vedkommende land. Dersom landet ikke har fastsatt sats benyttes samme sats som for engasjementer i Norge med mindre Finansdepartementet fastsetter en annen sats. Per 30. september 2019 er morbanken og konsern under unntaksgrensen slik at den norske satsen benyttes på alle aktuelle engasjementer.

Deler av konsernets fondsobligasjoner og ansvarlig lån er utstedt i henhold til gammelt regelverk. Disse har vært gjenstand for nedtrapping med 60 prosent i 2018 og 70 prosent i 2019. Per 30. september 2019 hadde morbanken 450 millioner kroner i fondsobligasjoner som vil være gjenstand for nedtrapping.

Morbank				Konsern		
31.12.18	30.9.18	30.9.19	(mill. kr)	30.9.19	30.9.18	31.12.18
16.409	16.428	17.228	Sum balanseført egenkapital	19.904	18.650	18.686
-1.000	-1.268	-963	Hybridkapital inkludert i egenkapital	-1.004	-1.310	-1.043
-533	-538	-515	Utsatt skattefordel, goodwill og andre immaterielle eiendeler	-1.106	-1.059	-1.079
-1.034	-	-	Fradrag for avsatt utbytte og gaver	-	-	-1.034
-	-	-	Ikke-kontrollerende eierinteresser bokført i annen egenkapital	-792	-623	-637
-	-	-	Ikke-kontrollerende eierinteresser som kan medregnes i ren kjernekapital	450	371	366
-	-1.649	-1.893	Periodens resultat	-2.217	-1.689	-
-	825	804	Delårsresultat som inngår i kjernekapitalen (50 prosent etter skatt av konsernresultat)	1.128	864	-
-31	-29	-32	Verdijusteringer som følge av kravene om forsvarlig verdsettelse	-44	-47	-44
-268	-308	-353	Positiv verdi av justert forventet tap etter IRB-metoden	-383	-316	-286
-	-	-	Verdiendring på sikringsinstrumenter ved kontantstrømsikring	5	2	5
-163	-163	-185	Fradrag ren kjernekapital for vesentlige investeringer i finansinstitusjoner	-183	-147	-206
13.381	13.298	14.091	Sum ren kjernekapital	15.758	14.697	14.727
1.000	1.000	1.000	Fondsobligasjon	1.384	1.478	1.378
367	367	275	Fondsobligasjon omfattet av overgangsbestemmelser	275	367	367
14.748	14.665	15.367	Sum kjernekapital	17.417	16.542	16.472
Tilleggs kapital utover kjernekapital						
1.750	1.500	1.750	Ansvarlig kapital	2.310	2.118	2.316
96	449	179	Ansvarlig kapital omfattet av overgangsbestemmelser	179	449	96
-140	-140	-141	Fradrag for vesentlige investeringer i finansinstitusjoner	-141	-140	-140
1.705	1.809	1.788	Sum tilleggskapital	2.348	2.427	2.272
16.453	16.473	17.155	Netto ansvarlig kapital	19.765	18.969	18.743

Minimumskrav ansvarlig kapital						
967	951	948	Spesialiserte foretak	1.128	1.107	1.116
1.156	1.173	1.183	Foretak	1.194	1.181	1.163
1.516	1.508	1.518	Massemarked eiendom	2.169	2.070	2.098
90	91	103	Massemarked øvrig	106	94	92
1.062	1.045	1.118	Egenkapitalposisjoner IRB	1	1	1
4.790	4.768	4.870	Sum kredittrisiko IRB	4.597	4.453	4.470
3	2	2	Stater og sentralbanker	2	3	4
87	95	90	Obligasjoner med fortrinnsrett	149	145	124
390	375	435	Institusjoner	301	217	246
-	-	-	Lokale og regionale myndigheter, offentlige foretak	5	10	8
23	30	38	Foretak	237	241	221
73	70	32	Massemarked	532	510	520
12	15	18	Engasjementer med pant i fast eiendom	200	181	215
228	228	236	Egenkapitalposisjoner	371	358	366
57	53	89	Øvrige eiendeler	157	109	107
873	868	939	Sum kredittrisiko Standardmetoden	1.955	1.774	1.810
30	31	25	Gjeldsrisiko	27	33	31
-	-	-	Egenkapitalrisiko	6	24	7
-	-	-	Valutarisiko og oppgjørssisiko	3	3	3
370	370	387	Operasjonell risiko	656	575	575
39	33	35	Risiko for svekket kredittverdighet for motpart (CVA)	130	80	122
-	-	-	Overgangsordning	983	971	1.074
6.102	6.071	6.256	Minimumskrav ansvarlig kapital	8.357	7.913	8.093
76.274	75.887	78.196	Beregningsgrunnlag (RWA)	104.464	98.915	101.168
3.432	3.415	3.519	Minimumskrav ren kjernekapital, 4,5 prosent	4.701	4.451	4.553
Bufferkrav						
1.907	1.897	1.955	Bevaringsbuffer, 2,5 prosent	2.612	2.473	2.529
2.288	2.277	2.346	Systemrisikobuffer, 3,0 prosent	3.134	2.967	3.035
1.525	1.518	1.564	Motsykliskbuffer, 2,0 prosent	2.089	1.978	2.023
5.721	5.692	5.865	Sum bufferkrav til ren kjernekapital	7.835	7.419	7.588
4.228	4.191	4.708	Tilgjengelig ren kjernekapital etter bufferkrav	3.222	2.827	2.587
Kapitaldekning						
17,5 %	17,5 %	18,0 %	Ren kjernekapitaldekning	15,1 %	14,9 %	14,6 %
19,3 %	19,3 %	19,7 %	Kjernekapitaldekning	16,7 %	16,7 %	16,3 %
21,6 %	21,7 %	21,9 %	Kapitaldekning	18,9 %	19,2 %	18,5 %
Uvektet kjernekapitalandel						
153.395	150.853	159.426	Balanseposter	228.285	213.761	216.240
7.110	7.629	6.774	Poster utenom balansen	7.939	9.595	9.086
-832	-1.170	-900	Øvrige justeringer	-1.546	-1.729	-1.474
159.673	157.313	165.301	Beregningsgrunnlag for uvektet kjernekapitalandel	234.678	221.628	223.853
14.748	14.665	15.367	Kjernekapital	17.417	16.542	16.472
9,2 %	9,3 %	9,3 %	Uvektet kjernekapitalandel (Leverage Ratio)	7,4 %	7,5 %	7,4 %

Note 5 - Utlån til kunder fordelt på sektor og næring

Morbank			(mill. kr)	Konsern		
31.12.18	30.9.18	30.9.19		30.9.19	30.9.18	31.12.18
12.362	12.022	12.772	Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	13.130	12.346	12.686
869	978	1.051	Havbruk	1.348	1.317	1.180
3.438	2.827	2.734	Industri og bergverk	3.097	3.158	3.787
2.947	2.823	2.909	Bygg, anlegg, kraft og vannforsyning	3.719	3.536	3.661
2.335	2.143	2.213	Varehandel, hotell- og restaurantvirksomhet	2.555	2.410	2.621
4.227	4.372	4.678	Sjøfart og offshore	4.678	4.372	4.227
15.107	14.678	14.457	Eiendomsdrift	14.530	14.737	15.168
2.531	2.763	2.443	Forretningsmessig tjenesteyting	2.053	2.463	2.162
4.145	4.062	4.595	Transport og annen tjenesteytende virksomhet	5.459	4.876	4.961
44	11	3	Offentlig forvaltning	14	23	55
1.658	1.923	2.062	Øvrige sektorer	2.026	1.955	1.679
49.663	48.603	49.916	Sum næring	52.609	51.195	52.186
103.537	102.248	107.398	Lønnstakere	112.772	106.631	108.131
153.200	150.851	157.314	Sum utlån inkl. SB1 Boligkreditt og SB1 Næringskreditt	165.380	157.825	160.317
38.062	37.669	39.713	Herav Boligkreditt	39.713	37.669	38.062
1.782	2.112	1.701	Herav Næringskreditt	1.701	2.112	1.782
113.356	111.069	115.900	Brutto utlån til kunder	123.967	118.044	120.473
639	785	808	- Tapsavsetning utlån til amortisert kost	865	831	686
58	60	65	- Tapsavsetning utlån til virkelig verdi over totalresultat	65	60	58
112.659	110.225	115.027	Netto utlån til kunder	123.037	117.153	119.728

Note 6 - Tap på utlån og garantier

Morbank	Januar - September			Januar - September			2018		
	2019			2018			2018		
Tap på utlån (mill. kr)	Privatmarked	Næringsliv	Totalt	Privatmarked	Næringsliv	Totalt	Privatmarked	Næringsliv	Totalt
Periodens endring i tapsavsetninger	21	137	157	20	104	124	18	126	144
Mertap ved konstatering	7	4	11	4	50	54	6	86	93
Inngang på tidligere konstaterte utlån, garantier m.v.	-4	-1	-5	-6	-1	-7	-7	-1	-8
Sum tap på utlån og garantier	24	140	163	18	153	172	17	212	229

Konsern	Januar - September			Januar - September			2018		
	2019			2018			2018		
Tap på utlån (mill. kr)	Privatmarked	Næringsliv	Totalt	Privatmarked	Næringsliv	Totalt	Privatmarked	Næringsliv	Totalt
Periodens endring i tapsavsetninger	24	141	165	24	104	128	23	127	150
Mertap ved konstatering	28	11	39	24	57	81	30	98	127
Inngang på tidligere konstaterte utlån, garantier m.v.	-4	-2	-6	-12	-1	-13	-13	-1	-15
Sum tap på utlån og garantier	47	150	198	37	159	196	40	223	263

Note 7 - Tapsavsetning på utlån og garantier

Morbank (mill. kr)	1.1.19	Endring avsetning for tap	Endring som skyldes konstatering	30.9.19
Utlån til amortisert kost Næringsliv	742	137	-5	874
Utlån til amortisert kost Privatmarked	45	14	-5	54
Utlån til virkelig verdi over utvidet resultat Privatmarked	75	4	-	79
Utlån til virkelig verdi over utvidet resultat Næringsliv	-	1	-	1
Sum avsetning til tap på utlån og garantier	862	156	-10	1.008
Presentert som:				
Avsetning til tap på utlån	697	186	-10	873
Annen gjeld - avsetninger	148	-28	-	120
Utvidet resultat - virkelig verdi justering av tap	17	-2	-	15

Morbank (mill. kr)	1.1.18	Endring avsetning for tap	Endring som skyldes konstatering	30.9.18
Utlån til amortisert kost Næringsliv	1.017	-153	-	864
Utlån til amortisert kost Privatmarked	32	5	-	37
Utlån til virkelig verdi over utvidet resultat Privatmarked	65	12	-1	76
Sum avsetning til tap på utlån og garantier	1.114	-136	-1	975
Presentert som:				
Avsetning til tap på utlån	1.027	-181	-1	845
Annen gjeld - avsetninger	68	46	-	115
Utvidet resultat - virkelig verdi justering av tap	18	-2	-	17

Morbank (mill. kr)	1.1.18	Endring avsetning for tap	Endring som skyldes konstatering	31.12.18
Utlån til amortisert kost Næringsliv	1.017	125	-400	742
Utlån til amortisert kost Privatmarked	32	28	-15	45
Utlån til virkelig verdi over utvidet resultat Privatmarked	65	10	-	75
Sum avsetning til tap på utlån og garantier	1.114	163	-415	862
Presentert som:				
Avsetning til tap på utlån	1.027	86	-415	697
Annen gjeld - avsetninger	68	80	-	148
Utvidet resultat - virkelig verdi justering av tap	18	-2	-	17

Konsern (mill. kr)	1.1.19	Endring avsetning for tap	Endring som skyldes konstatering	30.9.19
Utlån til amortisert kost Næringsliv	766	145	-7	905
Utlån til amortisert kost Privatmarked	68	18	-5	80
Utlån til virkelig verdi over utvidet resultat Privatmarked	75	4	-	79
Utlån til virkelig verdi over utvidet resultat Næringsliv	-	1	-	1
Sum avsetning til tap på utlån og garantier	909	167	-12	1.065
Presentert som:				
Avsetning til tap på utlån	744	197	-12	930
Annen gjeld - avsetninger	148	-28	-	120
Utvidet resultat - virkelig verdi justering av tap	17	-2	-	15

Konsern (mill. kr)	1.1.18	Endring avsetning for tap	Endring som skyldes konstatering	30.9.18
Utlån til amortisert kost Næringsliv	1.037	-153	2	886
Utlån til amortisert kost Privatmarked	52	7	-	59
Utlån til virkelig verdi over utvidet resultat Privatmarked	65	12	-1	76
Sum avsetning til tap på utlån og garantier	1.154	-134	1	1.020
Presentert som:				
Avsetning til tap på utlån	1.068	-181	1	889
Annen gjeld - avsetninger	68	46	-	115
Utvidet resultat - virkelig verdi justering av tap	18	-2	-	17

Konsern (mill. kr)	1.1.18	Endring avsetning for tap	Endring som skyldes konstatering	31.12.18
Utlån til amortisert kost Næringsliv	1.041	128	-402	766
Utlån til amortisert kost Privatmarked	49	34	-15	68
Utlån til virkelig verdi over utvidet resultat Privatmarked	65	10	-	75
Sum avsetning til tap på utlån og garantier	1.155	171	-417	909
Presentert som:				
Avsetning til tap på utlån	1.068	93	-417	744
Annen gjeld - avsetninger	68	80	-	148
Utvidet resultat - virkelig verdi justering av tap	18	-2	-	17

Avsetning til tap på utlån	Januar - September 2019				Januar - September 2018				2018			
	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Morbank (mill. kr)	1	2	3	Total	1	2	3	Total	1	2	3	Total
Inngående balanse	91	210	413	714	83	207	754	1.044	83	207	754	1.044
Avsetning til tap												
Overført til (fra) Trinn 1	28	-28	-0	-	26	-26	0	-	30	-30	0	-
Overført til (fra) Trinn 2	-5	5	-0	-	-6	6	0	-	-5	5	0	-
Overført til (fra) Trinn 3	-0	-3	4	-	0	-2	2	-	0	-2	3	-
Netto ny måling av tap	-32	79	161	208	-32	46	-190	-176	-31	32	75	76
Nye utstedte eller kjøpte utlån	28	22	1	51	31	36	0	68	49	90	1	139
Utlån som har blitt fraregnet	-25	-49	-1	-75	-21	-50	-3	-74	-34	-92	-4	-130
Konstaterte nedskrivninger (konstaterte tap)	-	-	-10	-10	-	-	-	-	-	-	-415	-415
Utgående balanse	86	236	566	888	80	217	563	861	91	210	413	714

Avsetning til tap på garantier og ubenyttede kreditter	Januar - September 2019				Januar - September 2018				2018			
	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Morbank (mill. kr)	1	2	3	Total	1	2	3	Total	1	2	3	Total
Inngående balanse	11	47	90	148	13	49	7	70	13	49	7	70
Avsetning til tap												
Overført til (fra) Trinn 1	3	-3	-0	-	2	-2	-0	-	2	-2	-0	-
Overført til (fra) Trinn 2	-1	1	-	-	-1	1	-0	-	-1	1	-0	-
Overført til (fra) Trinn 3	-0	-0	0	-	-0	-0	0	-	-0	-0	0	-
Netto ny måling av tap	-5	7	-14	-12	-5	16	40	51	-3	12	83	92
Nye utstedte eller kjøpte utlån	5	1	0	6	5	7	0	12	6	3	0	9
Utlån som har blitt fraregnet	-3	-19	-0	-22	-4	-14	-0	-18	-6	-17	-0	-23
Utgående balanse	10	34	76	120	10	57	47	115	11	47	90	148

Avsetning til tap på utlån	Januar - September 2019				Januar - September 2018				2018			
	Trinn	Trinn	Trinn	Total	Trinn	Trinn	Trinn	Total	Trinn	Trinn	Trinn	Total
	1	2	3		1	2	3		1	2	3	
Konsern (mill. kr)												
Inngående balanse	102	223	436	761	93	219	773	1.084	93	218	775	1.085
Avsetning til tap												
Overført til (fra) Trinn 1	31	- 30	- 1	-	25	- 24	- 1	-	32	- 31	- 0	-
Overført til (fra) trinn 2	- 6	7	- 1	-	- 6	5	1	-	- 6	7	- 0	-
Overført til (fra) trinn 3	- 0	- 5	5	-	- 1	- 3	4	-	- 0	- 3	4	-
Netto ny måling av tap	- 35	82	169	216	- 35	49	- 185	- 171	- 34	35	83	85
Nye utstedte eller kjøpte utlån	33	26	4	63	34	39	1	74	53	93	3	149
Utlån som har blitt fraregnet	- 26	- 51	- 6	- 83	- 22	- 52	- 9	- 83	- 36	- 94	- 11	- 140
Konstaterte nedskrivninger (konstaterte tap)	-	-	- 12	- 12	-	-	-	-	-	-	- 417	- 417
Utgående balanse	99	252	594	945	88	233	584	905	102	224	436	761

Avsetning til tap på garantier og ubenyttede kreditter	Januar - September 2019				Januar - September 2018				2018			
	Trinn	Trinn	Trinn	Total	Trinn	Trinn	Trinn	Total	Trinn	Trinn	Trinn	Total
	1	2	3		1	2	3		1	2	3	
Konsern (mill. kr)												
Inngående balanse	11	47	90	148	13	49	7	70	13	49	7	70
Avsetning til tap												
Overført til (fra) Trinn 1	3	-3	-0	-	2	-2	-0	-	2	-2	-0	-
Overført til (fra) Trinn 2	-1	1	-	-	-1	1	-0	-	-1	1	-0	-
Overført til (fra) Trinn 3	-0	-0	0	-	-0	-0	0	-	-0	-0	0	-
Netto ny måling av tap	-5	7	-14	-12	-5	16	40	51	-3	12	83	92
Nye utstedte eller kjøpte utlån	5	1	0	6	5	7	0	12	6	3	0	9
Utlån som har blitt fraregnet	-3	-19	-0	-22	-4	-14	-0	-18	-6	-17	-0	-23
Utgående balanse	10	34	76	120	10	57	47	115	11	47	90	148

Note 8 - Brutto utlån

Morbank	Utlån gjenstand for nedskrivning			Utlån til virkelig verdi over resultat	Total
	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3		
Brutto utlån -Totalt					
Balanse 1. januar 2019	97.458	9.888	1.543	4.467	113.356
Overført til Trinn 1	2.402	-2.373	-28	-	-
Overført til Trinn 2	-2.560	2.601	-40	-	-
Overført til Trinn 3	-61	-364	425	-	-
Netto økning / (reduksjon) saldo eksisterende utlån	-2.256	-43	-39	-84	-2.422
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	41.405	829	352	836	43.422
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	-35.528	-2.242	-257	-428	-38.455
Balanse 30. september 2019	100.859	8.295	1.955	4.791	115.900

Morbank	Utlån gjenstand for nedskrivning			Utlån til virkelig verdi over resultat	Total
	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3		
Brutto utlån -Totalt					
Balanse 1. januar 2018	91.074	9.931	1.560	3.278	105.843
Overført til Trinn 1	1.882	-1.866	-16	-	-
Overført til Trinn 2	-3.285	3.307	-22	-	-
Overført til Trinn 3	-58	-320	378	-	-
Netto økning / (reduksjon) saldo eksisterende utlån	-5.288	-168	-6	0	-5.462
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	37.724	1.534	97	1.627	40.981
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	-26.571	-2.388	-440	-893	-30.292
Balanse 30. september 2018	95.478	10.029	1.551	4.013	111.071

Morbank	Utlån gjenstand for nedskrivning			Utlån til virkelig verdi over resultat	Total
	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3		
Brutto utlån -Totalt (mill. kr)					
Balanse 1. januar 2018	91.074	9.931	1.560	3.278	105.843
Overført til Trinn 1	2.230	-2.230	-	-	-
Overført til Trinn 2	-2.637	2.644	-7	-	-
Overført til Trinn 3	-458	-31	489	-	-
Netto økning / (reduksjon) saldo eksisterende utlån	-5.487	-65	11	-148	-5.689
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	46.099	2.067	72	2.269	50.507
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	-33.363	-2.428	-581	-933	-37.305
Balanse 31. desember 2018	97.458	9.888	1.543	4.467	113.356

Konsern	Utlån gjenstand for nedskrivning			Utlån til virkelig verdi over resultat	Total
	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3		
Brutto utlån -Totalt					
Balanse 1. januar 2019	103.493	10.829	1.683	4.467	120.473
Overført til Trinn 1	2.667	-2.632	-34	-	-
Overført til Trinn 2	-3.142	3.194	-52	-	-
Overført til Trinn 3	-101	-412	513	-	-
Netto økning / (reduksjon) saldo eksisterende utlån	-3.109	-221	-60	-84	-3.473
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	44.236	1.066	373	836	46.511
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	-36.422	-2.394	-299	-428	-39.543
Balanse 30. september 2019	107.623	9.430	2.123	4.791	123.967

Konsern	Utlån gjenstand for nedskrivning			Utlån til virkelig verdi over resultat	Total
	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3		
Brutto utlån -Totalt					
Balanse 1. januar 2018	96.286	10.855	1.652	3.278	112.071
Overført til Trinn 1	2.044	-2.026	-18	-	-
Overført til Trinn 2	-3.770	3.802	-32	-	-
Overført til Trinn 3	-78	-352	430	-	-
Netto økning / (reduksjon) saldo eksisterende utlån	-5.817	-294	-13	-	-6.124
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	39.744	1.705	105	1.627	43.180
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	-27.243	-2.472	-476	-893	-31.084
Balanse 30. september 2018	101.166	11.217	1.649	4.013	118.044

Konsern	Utlån gjenstand for nedskrivning			Utlån til virkelig verdi over resultat	Total
	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3		
Brutto utlån -Totalt (mill. kr)					
Balanse 1. januar 2018	96.286	10.855	1.652	3.278	112.071
Overført til Trinn 1	2.439	-2.391	-48	-	-
Overført til Trinn 2	-2.957	2.970	-13	-	-
Overført til Trinn 3	-464	-71	536	-	-
Netto økning / (reduksjon) saldo eksisterende utlån	-6.397	-260	89	-148	-6.716
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	48.841	2.283	89	2.269	53.483
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	-34.253	-2.556	-622	-933	-38.365
Balanse 31. desember 2018	103.494	10.829	1.682	4.467	120.473

Note 9 - Innskudd fra kunder fordelt på sektor og næring

Morbank			(mill. kr)	Konsern		
31.12.18	30.9.18	30.9.19		30.9.19	30.9.18	31.12.18
3.066	2.965	3.074	Jordbruk, skogbruk, fiske og fangst	3.074	2.965	3.066
742	689	713	Havbruk	713	689	742
1.696	1.627	1.399	Industri og bergverk	1.399	1.627	1.696
3.541	2.523	3.063	Bygg, anlegg, kraft og vannforsyning	3.063	2.523	3.541
4.663	3.983	3.589	Varehandel, hotell- og restaurantvirksomhet	3.589	3.983	4.663
996	1.079	1.088	Sjøfart og offshore	1.088	1.079	996
4.949	5.705	5.622	Eiendomsdrift	5.319	5.403	4.644
6.883	6.507	7.449	Forretningsmessig tjenesteyting	7.449	6.507	6.883
6.572	6.036	8.020	Transport og annen tjenesteytende virksomhet	7.442	5.676	6.210
12.202	11.008	11.595	Offentlig forvaltning	11.595	11.008	12.202
3.083	2.562	3.869	Øvrige sektorer	3.567	2.436	2.917
48.393	44.684	49.479	Sum næring	48.298	43.897	47.561
33.055	33.633	35.343	Lønnstakere	35.343	33.633	33.055
81.448	78.317	84.822	Sum innskudd	83.641	77.529	80.615

Note 10 - Netto renteinntekter

Morbank			Konsern		
Januar - September			Januar - September		
2018	2018	2019 (mill. kr)	2019	2018	2018
Renteinntekter					
166	121	178	Renter og lignende inntekter av utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner (amortisert kost)	77	45 62
1.641	1.213	1.267	Renter og lignende inntekter av utlån til og fordringer på kunder (amortisert kost)	1.620	1.334 2.042
1.528	1.117	1.296	Renter og lignende inntekter av utlån til og fordringer på kunder (virkelig verdi over andre inntekter og kostnader)	1.314	1.288 1.528
106	76	100	Renter og lignende inntekter av utlån til og fordringer på kunder (virkelig verdi over resultatet)	100	76 106
295	214	264	Renter og lign. inntekter av sertifikater, obligasjoner og andre rentebærende verdipapirer (virkelig verdi over resultatet)	261	211 291
-	0	-	Andre renteinntekter	20	21 28
3.736	2.741	3.105	Sum renteinntekter	3.392	2.975 4.057
Rentekostnader					
142	104	121	Renter og lignende kostnader på gjeld til kredittinstitusjoner	134	113 154
749	546	732	Renter og lignende kostnader på innskudd fra og gjeld til kunder	716	537 734
615	458	411	Renter og lignende kostnader på utstedte verdipapirer	412	458 615
84	59	64	Renter og lignende kostnader på ansvarlig lånekapital	65	61 86
-	0	7	Andre rentekostnader	25	11 15
50	38	49	Avgift Sparebankenes sikringsfond	49	38 50
1.640	1.205	1.384	Rentekostnader og lignende kostnader	1.401	1.217 1.655
2.096	1.536	1.721	Netto renteinntekter	1.991	1.759 2.403

Note 11 - Andre driftskostnader

Morbank				Konsern		
Januar - September				Januar - September		
2018	2018	2019	(mill. kr)	2019	2018	2018
217	158	181	IT-kostnader	251	215	293
12	9	15	Porto og verditransport	19	12	17
53	34	46	Markedsføring	78	76	106
66	47	83	Ordinære avskrivninger	130	66	99
108	79	31	Driftskostnader faste eiendommer	40	112	153
93	71	89	Kjøpte tjenester	127	101	151
134	88	99	Øvrige driftskostnader	143	147	221
685	487	543	Sum driftskostnader	789	729	1.040

Note 12 - Øvrige eiendeler

Morbank			(mill. kr)	Konsern		
31.12.18	30.9.18	30.9.19		30.9.19	30.9.18	31.12.18
-	-	-	Utsatt skattefordel	182	155	175
97	104	89	Varige driftsmidler	231	244	234
-	-	355	Bruksrett eiendom	560	-	-
67	83	78	Opptjente ikke motatte inntekter	123	116	86
7	465	467	Fordringer verdipapirer	848	1.108	277
179	158	179	Pensjonsmidler	179	171	179
384	217	276	Andre eiendeler	636	607	737
733	1.026	1.444	Sum øvrige eiendeler	2.760	2.401	1.687

Note 13 - Annen gjeld

Morbank			(mill. kr)	Konsern		
31.12.18	30.9.18	30.9.19		30.9.19	30.9.18	31.12.18
84	21	84	Utsatt skatt	148	85	147
389	419	394	Betalbar skatt	476	460	448
10	9	10	Formuesskatt	10	9	10
30	14	58	Tidsavgrensninger	472	342	413
115	127	143	Avsetninger	143	127	115
148	115	120	Tapsavsetninger garantier og ubenyttede kreditter	120	115	148
21	24	21	Pensjonsforpliktelser	21	24	21
-	-	358	Leieforpliktelse	566	-	-
97	69	29	Trasseringsgjeld	29	69	97
11	15	7	Leverandørgjeld	45	84	66
699	998	358	Gjeld verdipapirer	614	1.477	809
-	-	-	Egenkapitalinstrumenter	26	71	31
288	343	562	Annen gjeld	668	401	366
1.892	2.155	2.144	Sum annen gjeld	3.339	3.264	2.670

Note 14 - Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer og ansvarlig lånekapital

Konsern

Endring i verdipapirgjeld (mill. kr)	31.12.18	Emittert	Forfalt/ innløst	Øvrige endringer	30.09.19
Sertifikatgjeld, nominell verdi	391	-	385	-7	-
Obligasjonsgjeld, nominell verdi	43.463	6.230	4.640	-740	44.313
Verdijusteringer	158	-	-	232	390
Påløpte renter	256	-	-	-70	187
Totalt	44.269	6.230	5.025	-585	44.889

Endring i ansvarlig lånekapital (mill. kr)	31.12.18	Emittert	Forfalt/ innløst	Øvrige endringer	30.09.19
Ordinære ansvarlig lånekapital, nominell verdi	1.793	-	-	-	1.793
Fondsobligasjonslån, nominell verdi	450	1	1	-	450
Verdijusteringer	13	-	-	-8	4
Påløpte renter	12	-	-	-5	7
Totalt	2.268	1	1	-14	2.254

Note 15 - Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter

Finansielle instrumenter til virkelig verdi klassifiseres i ulike nivåer.

Nivå 1: Verdssettelse basert på noterte priser i aktivt marked

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som handles i aktive markeder er basert på markedspris på balansedagen. Et marked er betraktet som aktivt dersom markedskursene er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse prisene representerer faktiske og regelmessige forekommende markedstransaksjoner på armlengdes avstand. I kategorien inngår blant annet børsnoterte aksjer og statskassaveksler.

Nivå 2: Verdssettelse basert på observerbare markedsdata

Nivå 2 består av instrumenter som verdsettes ved bruk av informasjon som ikke er noterte priser, men hvor priser er direkte eller indirekte observerbare for eiendelene eller forpliktelsene, og som også inkluderer noterte priser i ikke aktive markeder.

Nivå 3: Verdssettelse basert på annet enn observerbare data

Hvis fastsettelse av verdi ikke er tilgjengelig i forhold til nivå 1 og 2 benyttes verdsettelsesmetoder som baserer seg på ikke-observerbar informasjon.

Følgende tabell presenterer konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi per 30. september 2019:

Eiendeler (mill. kr)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	3	4.049	-	4.052
- Obligasjoner og sertifikater	2.292	18.833	-	21.125
- Egenkapitalinstrumenter	1.936	55	395	2.386
- Fastrentelån og ansvarlig lån	-	43	4.749	4.792
Finansielle eiendeler virkelig verdi over utvidet resultat				
- Utlån til kunder	-	-	67.516	67.516
Sum eiendeler	4.231	22.980	72.660	99.871
Forpliktelser	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	4	3.501	-	3.505
- Egenkapitalinstrumenter	26	-	-	26
Sum forpliktelser	30	3.501	-	3.532

Følgende tabell presenterer konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi per 30. september 2018:

Eiendeler (mill. kr)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	4	2.681	-	2.686
- Obligasjoner og sertifikater	2.980	16.741	-	19.721
- Egenkapitalinstrumenter	2.037	79	546	2.662
- Fastrentelån og ansvarlig lån	-	43	3.970	4.013
Finansielle eiendeler virkelig verdi over utvidet resultat				
- Utlån til kunder	-	-	60.894	60.894
Sum eiendeler	5.021	19.544	65.410	89.975
Forpliktelser	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	16	2.990	-	3.005
- Egenkapitalinstrumenter	70	1	-	71
Sum forpliktelser	86	2.991	-	3.077

Følgende tabell presenterer konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi per 31. desember 2018:

Eiendeler (mill. kr)	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	1	4.117	-	4.119
- Obligasjoner og sertifikater	2.786	17.563	-	20.348
- Egenkapitalinstrumenter	1.195	128	550	1.873
- Fastrentelån og ansvarlig lån	-	43	4.425	4.467
Finansielle eiendeler virkelig verdi over utvidet resultat				
- Utlån til kunder	-	-	61.295	61.295
Sum eiendeler	3.982	21.850	66.269	92.102
Forpliktelser	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet				
- Derivater	4	2.977	-	2.982
- Egenkapitalinstrumenter	31	-	-	31
Sum forpliktelser	36	2.977	-	3.013

Endringer i instrumentene klassifisert i nivå 3 per 30. september 2019:

(mill. kr)	Egenkapital- instrumenter til virkelig verdi over resultatet	Fastrentelån	Utlån til virkelig verdi over utvidet resultat	Sum
Inngående balanse 1.1.19	550	4.425	61.294	66.269
Tilgang	21	851	33.536	34.408
Fraregning	-231	-529	-27.314	-28.074
Nedskrivning forventet tap på utlån	-	-	-2	-2
Netto gevinst/tap på finansielle instrumenter	55	2	2	59
Utgående balanse 30.09.19	395	4.749	67.516	72.660

Endringer i instrumentene klassifisert i nivå 3 per 30. september 2018:

(mill. kr)	Egenkapital- instrumenter til virkelig verdi over resultatet	Fastrentelån	Utlån til virkelig verdi over totalresultatet	Egenkapital- instrumenter til virkelig verdi over sultatet	Sum
Utgående balanse 31.12.17	419	3.236	-	66	3.722
Implementering IFRS 9	66	-	56.743	-66	56.743
Inngående balanse 1.1.18	486	3.236	56.743	-	60.464
Tilgang	54	1.632	20.470	-	22.155
Avhending	-13	-893	-16.318	-	-17.224
Nedskrivning forventet tap på utlån	-	-	-2	-	-2
Netto gevinst/tap på finansielle intrumenter	19	-5	2	-	17
Utgående balanse 30.09.18	546	3.970	60.894	-	65.410

Endringer i instrumentene klassifisert i nivå 3 per 31. desember 2018:

(mill. kr)	Egenkapital- instrumenter til virkelig verdi over resultatet	Fastrentelån	Utlån til virkelig verdi over utvidet resultatet	Egenkapital- instrumenter til virkelig verdi over utvidet resultatet	Sum
Utgående balanse 31.12.17	419	3.236	-	66	3.722
Implementering IFRS 9	66	-	56.743	-66	56.743
Inngående balanse 1.1.18	486	3.236	56.743	-	60.464
Tilgang	76	2.269	18.147	-	20.492
Avhending	-20	-1.079	-13.596	-	-14.694
Nedskrivning forventet tap på utlån	-	-	-2	-	-2
Netto gevinst/tap på finansielle instrumenter	8	-2	2	-	8
Utgående balanse 31.12.18	550	4.425	61.294	-	66.269

Metode for verdsettelse

Verdsettelsesmetodene som benyttes er tilpasset til hvert finansielle instrument, og har som formål å benytte mest mulig av informasjonen som er tilgjengelig i markedet.

Metode for verdsettelse av finansielle instrumenter i nivå 2 og 3 er beskrevet i det følgende:

Fastrenteutlån til kunder (nivå 3)

Utlånene består i hovedsak av fastrenteutlån i norske kroner. Verdien av fastrenteutlånene fastsettes ved at avtalte rentestruer neddiskonteres over løpetiden med en diskonteringsfaktor som er justert for marginkrav. Ved beregning av sensitivitet, er diskonteringsfaktor økt med 10 punkter.

Utlån til virkelig verdi over totalresultatet (nivå 3)

Boliglån med flytende rente klassifisert til virkelig verdi med verdiendring over totalresultat blir verdsatt basert på pålydende saldo og forventet tap. Utlån uten vesentlig kredittrisikoforverring etter første gangs balanseføring har estimert virkelig verdi lik pålydende saldo. For utlån med en vesentlig økning i kredittrisiko etter innvilgelse eller objektive bevis for tap, beregnes forventet tap over instrumentenes levetid på linje med tapsnedskrivning av utlån til amortisert kost. Estimert virkelig verdi settes lik saldo fratrasket beregnet forventet livstidstap. Dersom man dobler worst case scenarioets sannsynlighet i tapsmodellen, medfører det en reduksjon i virkelig verdi på 5 millioner kroner.

Sertifikater og obligasjoner (nivå 2 og 3)

Verdivurderingen i nivå 2 baseres i hovedsak på observerbar markedsinformasjon i form av rentekurver, valutakurser og kredittmarginer til den enkelte kreditt og obligasjonens eller sertifikatets karakteristika. For papirer vurdert under nivå 3 baseres verdsettelsen på indikative priser fra tredjepart eller sammenlignbare papirer.

Aksjer (nivå 3)

Aksjer som er klassifisert i nivå 3 omfatter i det vesentligste investeringer i unoterte aksjer. Disse omfatter blant annet 276 millioner kroner i Private Equity-investeringer, eiendomsfond, hedgefond og unoterte aksjer gjennom selskapet SpareBank 1 SMN Invest AS. Verdsettelsene er i all hovedsak basert på rapportering fra forvaltere av fondene, som benytter kontantstrømbaserte modeller eller multipler ved fastsettelse av virkelig verdi. Konsernet har ikke full tilgang til informasjon om alle elementene i disse verdsettelsene og har derfor ikke grunnlag for å fastsette alternative forutsetninger.

Finansielle derivater (nivå 2)

Finansielle derivater i nivå 2 omfatter i hovedsak valutaterminer og rente- og valutaswapper. Verdsettelsen er basert på observerbare rentekurver. I tillegg omfatter posten derivater knyttet til FRAer. Disse er verdsatt med utgangspunkt i observerbare priser i markedet. Derivater klassifisert i nivå 2 omfatter også aksjederivater knyttet til Markets' market-making aktiviteter. Hoveddelen av disse derivatene er knyttet opp mot de mest omsatte aksjene på Oslo Børs, og verdsettelsen baseres på kursutviklingen på den aktuelle/underliggende aksjen og observerbar eller beregnet volatilitet.

Sensitivitetsanalyse, nivå 3 pr 30. september 2019:

(mill. kr)	Balanseført verdi	Effekt av mulige alternative forutsetninger
Fastrentelån	4.749	-12
Egenkapitalinstrumenter til virkelig verdi over resultatet *	395	-
Utlån til virkelig verdi over totalresultatet	67.516	-5

* Som beskrevet over er ikke informasjon for å foreta alternative beregninger tilgjengelig

Note 16 - Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at konsernet ikke er i stand til å refinansiere sin gjeld eller finansiere økninger i eiendeler uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger. Styringen av likviditetsrisikoen tar utgangspunkt i konsernets overordnede likviditetsstrategi som blir revidert og vedtatt av styret minimum årlig. Likviditetsstrategien gjenspeiler konsernets konservative risikoprofil.

Konsernet reduserer sin likviditetsrisiko gjennom retningslinjer og rammer for å oppnå en diversifisert balanse, både på aktiva- og passivasiden. Det er utarbeidet beredskapsplaner både for konsernet og SpareBank 1-alliansen for håndtering av likviditetssituasjonen i perioder med urolige kapitalmarkeder. Det kjøres månedlig stresstesting på bankens likviditetssituasjon med ulike løpetider og krisescenarier; bankspesifikk, for finansmarkedet generelt eller en kombinasjon av interne og eksterne forhold. Konsernet har som mål å kunne overleve i tolv måneder uten tilgang på ny finansiering samtidig som boligpriser faller med 30 prosent. Banken skal i samme periode tilfredsstille minstekrav til LCR.

Gjennomsnittlig restløpetid for gjeld stiftet ved utstedelser av verdipapirer er på 3,6 år ved utgangen av tredje kvartal 2019. Samlet LCR for konsernet var 181 prosent ved utgangen av tredje kvartal 2019 og gjennomsnittlig samlet LCR var 168 prosent for kvartalet. LCR i norske kroner og euro var henholdsvis 166 og 279 prosent ved utgangen av kvartalet.

Note 17 - Resultat per egenkapitalbevis

Egenkapitalbeviserens andel av resultatet er beregnet som resultat etter skatt fordelt i forhold til gjennomsnittlig antall egenkapitalbevis i regnskapsåret. Det foreligger ikke opsjonsavtaler knyttet til egenkapitalbevisene slik at utvannet resultatet er overensstemmende med resultat pr. egenkapitalbevis.

(mill. kr)	Januar - September		2018
	2019	2018	
Grunnlag resultat som fordeles mellom EK-bevisiere og grunnfondskapital 1)	2.134	1.632	2.018
Resultat til egenkapitalbevisiere, fordelt etter egenkapitalbevisbrøk 2)	1.365	1.044	1.291
Gjennomsnittlig antall utstedte egenkapitalbevis fratrukket egne bevis	129.544.464	129.358.825	129.411.807
Resultat per egenkapitalbevis	10,54	8,07	9,97

1) Korrigert resultat	Januar - September		2018
	2019	2018	
Konsernets resultat i perioden	2.217	1.689	2.090
- ikke-kontrollerende eierinteressers andel av periodens resultat	-44	-29	-34
- korrigert for renter på hybridkapital ført direkte mot EK	-39	-28	-37
Korrigert resultat i perioden	2.134	1.632	2.018

2) Beregning av egenkapitalbevisbrøk (morbank) (mill. kr)	30.9.19	30.9.18	31.12.18
Eierandelskapital	2.597	2.597	2.597
Uttevningfond	5.602	5.079	5.602
Overkursfond	895	895	895
Fond for urealiserte gevinster	99	81	99
Annen egenkapital	-2	-12	-
A. Sum egenkapitalbeviserens kapital	9.191	8.640	9.193
Grunnfondskapital	5.126	4.831	5.126
Fond for urealiserte gevinster	56	45	56
Annen egenkapital	-1	-7	-
B. Sum grunnfondskapital	5.181	4.870	5.182
Avsetning gaver	-	-	373
Avsatt utbytte	-	-	661
Egenkapital ekskl. hybridkapital	14.372	13.510	15.409
Egenkapitalbevisbrøk A/(A+B)	64,0 %	64,0 %	64,0%
Egenkapitalbevisbrøk til disponering	64,0 %	64,0 %	64,0%